

'marcar arrugues', vagi persistir en ll. vg. (com ens encoratgen a admetre-ho l'article del REW, 8300, i els del CGL VII, 299, i Du C.), o que partint d'això es vagi formar un derivat *DESTRIARE 'partir amb un solc', 'separar en dues parts', el resultat natural n'era l'oc. ant. i cat. *destriar*, i fr. ant. *destrier*, que hom acostumava mirar com a derivats de *triar* (*trier*).

Ara bé aqueix mot, no sols forma part de la llengua catalana general i conservadora, sinó que hi apareix documentat ben sovint des dels orígens literaris. El 10 tenim, p. ex., en Jaume I, en el moment grandios en què el rei comença de veure, després d'una accidentada navegació, la nostra gran Illa que ell vol tornar a la pàtria i a la civilització europea: «al cessar que féu lo vent, veem la yla de Maylorques e *destriam* la Palomera e Sòller e Almeruğ» (§ 56, Ag., p. 92): és a dir 'albirar, distingir de lluny' (< 'isolar amb la vista', el mateix que *divisar* ve de *dividir*).

Freqüent en les obres de Lluç. «Lo ca com sabia *destriar* que aquella herba fos bona a purgar la humor, per la qual lo can era en malaltia», *Merav.* (DAg.); en un to més doctrinal el tenim molt sovint en *Libre de Contemplació*, p. ex.: «Tota hora que la potència racional afigur, ni *destriu*, ni faça jutgemen qual que cosa se sia ---» (43.6); i *AlcM* n'aporta 3 o 4 cites més d'aquesta mateixa obra. I segueix freqüent tot al llarg de l'Edat Mitjana.

En la Confessió i «Bestiari etiòpic» de 1373 trobat a l'Arxiu de Tortosa per Bayerri: «nós seguim la doctrina de sent Thomàs apòstol; ço és: Pare, Fill, Sant Spirit, tres *destriades* persones en un Déu» (BABL XII, 30). També molt freqüent en la Q. de Reixac, on ha pres —igual que *triar*— el sentit de 'triat, elegit': «l'escut --- no serà nul hom axí ardit què én son col lo pos sinó aquèl què Déus à *destriat*», «aquèst escut, què no era *dastriat* sinó per vós» (26.25, 27.2, responnent a *destiné* i a *otroieiz* de l'original fr.). Però també el verb *destriar* amb el sentit de 'distingir, assenyalar separadament': «y avia lètras qui-us *dastraven* 2 camins». ⁸ 'Decidir (entre)': «e haguera hom prou fet a *destriar* qual d'ells hagué major vergonya», *Decam.* VIII, § 8, 483.1 (trad. «lunjo sarebbe a *dire* qual ---»). És a dir que *destriar* tenia llavors un ús tan gran, i un abast semàntic i fraseològic tan ampli, com *triar*, no sols el més limitat d'avui en dia.

En matèries culinàries des del S. XIV: «Manjar blanch --- prin galines e cou-les, --- prin lo blanc dels pits e de les ales, e en la mà, gentilmente, sobre un bel plat, *destria* lo blanch, de bri en bri --- ages let de melles --- e mescla-ho ab lo blanc que auràs fet, de les galines, *destriat* tot en una bella olla»; «la salsa de galines --- sempre que leu lo bull, leva-la del foc, per amor que no-s *destriu*» (se separi del brou el rovell d'ou, coagulant-se), la salsa de les frexures sia ben orejada per rahó que los ous no-s *destriassen*» (per on anem al modern *tallar-se l'all-i-oli* etc.), *L. de St. Sovi* (NCL. CXV, 94, § 50; 102, n. 9; 147; de nou 148.5). I en aquest capítol de la vida no decaigué, en efecte, l'ús antic.

Car seguí vivaç des de l'E. Mj. fins avui. Sovint en

el *Libre de Coc*, de Mestre Robert, aplicat als gusats que «es tallen»: «fes-la bullir --- que no-s *estrie*» (§ 166, p. 98), «los ous *se destriariem*» (1.ª ed., 10). És sabut que avui continua essent ben usual *destriar-se* la llet (afegit per Fontserè al seu *DOrt.*). «De matinada, ets homos que tripulaven sa barca d'un tal Andreu Nicolai en *destriaren* altres dues» en una crònica eivissenca de 1739 (Macabich, *Feudalismo*, 51).

«Prou junth'ls continents, de l'aygua al *destriar-los* / --- / més lo pecat m'obliga, y ab quant doló! a esbullar-los», *Atl.* IV, 37a; «Gentil plantat se queda a l'ombra d'un auro, / mirant els que la música *destria* / y encadena uns ab altres l'harmonia, / com lliga les idees ardenta inspiració», *Can.* I, 18d. I el gran mallorquí, amb el sign. visual que li donà el Conqueridor: «L'espant, com una llosa, cobrí el jove abatut, / quan de dia un últim raig perdut, / blavós, somort, tristíssim, per l'ombra se fonia, / com la besllum darrera que un moridor *destria*»; «de la lluna el raig dubtós / fa *destriar*-hi una forma», Costa (*El Geni Grec*, v. 214; *L'Agre de la terra*, *IdOR*, 137.9). «Tots els malalts desahuciats, tots els casos perduts, qui acudeixen, per cas extrem, allà on *destrien* un fil d'esperança», M. d. S. Oliver (*L'Hostal de la Bolla*, 52.8). «La riera --- s'escolava entre rondinosa i tranquila, *destriant-se* tot sovint permor dels arrodonits palets», Massó Tor. (*Croquis Pir.* II, 68), 'separar-se en petits rierols'.

Molt aprofitat per Verdager: «A sa veu, *se destriaren* la terra de l'aygua --- la llum de las tenebras ---» c. 1869 (Inéd. Casac., 286); «va queixant-se --- que no dono prou *destriats* los gèneres literaris», *Diet. a T. Sta.*, 7; «—Vinguen --- 300 hòmens / --- / que vull entrar a la vila! --- / *se destria* de la pleta / los 300 més esquexats ---», *Pàtria*, p. 42.

Ben viu, fins a Men.; 'esbrinar, endevinar': «Ningú que sapiguem ha *destriat* sa solta d'aquest monument de l'avior, qu'hi ha a Torrauba vèy (Alahó), anomenat *Na Patarrà*», Camps Merc. (*Folk.* II, 58); amb el derivat *destria* f.: «*distria*: diferència visible: aquests dos saus no fan *destria*: són des mateix color» Ciutadella (Moll, *Misc. Alcover*, 436).

En llengua d'oc *destriar* i *detriar* figuren ja en el Monjo de Montaudon (fi S. XI), en Daudè de Pradas, i en d'altres trobadors de la primera època, així com en textos més tardans: molts exs. en *PSW* (II, 178; Rayn. v, 420) amb el sentit de «discerner»; p. ex. *destrian* part. act., d'intr., en el sentit de 'distingibles', 'destriables (els uns dels altres)': «mas esgardaz ves mi: / c'assàs són *destriant* / homes, a lur semblant» en l'*Ensenhamén* de Garin lo Brun (princ. S. XIII: Appel, *RLR* XXIII, 418). Fins avui segueix essent un mot corrent en el provençal mistralenc: «li monjo come un vòu de tourtourelo / --- / lou fier Roudrigo dins lou vòu / a *destrià* dejà quau vòu», *Nerto* (v, 438, trad. «a discerné»).

En el Nord de França sembla ser un mot més aviat regional, per més que *destrier* es llegeix en bastants autors, des del S. XIII o XIV fins al XVI; i avui *détrier* continua vivint en el Poitou, Aunis, Saintonge i Bresse